

Evangelikičanska cerkev v nekaj geslih

V 16. stoletju, ki ga imenujemo "dobo reformacije", so nastale tri nove oblike kršćanskih cerkva, ki so se ločile od Rimokatoliške cerkve. Na Nemškem je pod vodstvom Martina Luthra in njegovih sodelavcev nastala Evangelikičanska ali Luteranska cerkev. Od tam se je Evangelikičanska cerkev razširila po ostalih delih Evrope in izven nje. Po Primožu Trubarju tudi k nam na Slovensko. V Švici je prav tako v tem času nastala pod vodstvom Zwinglija in Kalvina Reformirana ali Kalvinska cerkev, ki je z Evangelikičansko cerkvijo najbolj sorodna. V Angliji se je Katoliška cerkev osamosvojila, začela se je imenovati Anglikanska cerkev.

V 17., 18. in 19. stoletju so nastale nekatere nove oblike protestantskih Cerkva, in sicer:

- Prezbitarijanska cerkev na Škotskem,
- Baptistična cerkev Angliji in Ameriki,
- Kongregacionalistična cerkev v Ameriki,
- Metodistična cerkev v Angliji in Ameriki,
- Binkoštna cerkev v Ameriki in drugod.

PROTESTANTIZEM IN EVANGELIKANSKA CERKEV

Ime protestantizem se navezuje na "protest", na tradicionalni ukrep, ki so ga uporabljali v staronemškem cesarskem pravu; s to potezo so skušali reformacijsko razmišljujoči deželni stanovni na speyerskem državnem zboru leta 1529, nasprotujoč cesarski verski politiki, doseči svobodo reformacijske veroizpovedi. Po zaslugi njihovih političnih nasprotnikov je ta izvorno politično pravni pojem postal "svetovni" naziv za privrčence reformacije.

Praviloma poudarja reformacijsko veroizpoved skupaj s političnimi okoliščinami; ohranja spomin na to, da je bila verska svoboda v protestantizmu izborna in ni bila nikoli preprosto dana.

Biti protestant pomeni biti svoboden; svoboden pred Bogom v verovanju, svoboden v religiji pred državo in svoboden v vesti pred Cerkvijo.

Vodilna "ideja" je zlahka prepoznavna in je preprosta. Gre za spoznanje Evangelija: "Pred Bogom nas po veri opravičuje le Kristusova milost", kot pravi četrti člen Confessio

Augustana (temeljni veroizpovedni spis) iz leta 1530. Pravični Bog ne sodi po dobrem služenju in slabih delih, temveč sprejema nepravične ljudi iz čiste ljubezni in jih po Kristusovi volji dela pravične in dobre. To je bilo Luthrovo "reformacijsko spoznanje". Bog je pravičen, ker dela ljudi pravične. Njegova pravičnost ni nika-kršna presojavača pravičnost, pač pa ustvar-jalna pravičnost. Ta se razodeva v Kristusu, ki "je bil izročen smrti zaradi naših prestopkov in je bil obujen zaradi našega opravičenja" (Rim 4,25). Jasnost tega nauka o opravičenju je tista, ki odloča o tem, ali je Cerkev v resnici Cerkev Božjega Evangelija.

LUTERANSKA CERKEV

Protestantska vera je znova obujena vera v Kristusa, v kateri so živeli v praksi krščanskih časov Nove zaveze. Samo Kristus, za nas križani Kristus, je temelj in kriterij resnične vere, resnične Cerkve in resnične teologije. On sam je Evangelij, po katerem ima Evangeličanska cerkev "evangeličanski" naziv.

Luteranska cerkev nosi ime po svojem začetniku Martinu Luthru. To poimenovanje se je uveljavilo zaradi lažjega ločevanja od drugih protestantskih Cerkva, čeprav Luther ni želel, da bi se Cerkev imenovala po njem, ampak po evangeliju. Od tod pravičen izraz za največjo protestantsko Cerkev – Evangeličanska cerkev Augsburške veroizpovedi. Po Luthrovem nauku je Cerkev tam, kjer se oznanja Božja beseda in delijo zakramenti v skladu z evangelijem.

Cerkev je po luteranskem učenju občestvo vernih in je tudi vidna, njeno bistvo pa je mogoče spoznati le v veri. Vsi člani občestva so deležni duhovniške službe, vodstveno in duhovniško službo pa opravljajo demokratično izvoljeni predstavniki Cerkve (duhovnik in laik).

ŠTIRI NAČELA EVANGELIČANSKE TEOLOGIJE

S*ola fide (samo vera):* Veruje, kdor daje prav Bogu, ki ljubi grešnike in jih iz milosti

dela pravične. Ne odločamo se sami za Boga, pač pa spoznavamo, da se je Bog odločil za nas in temu veselo izrekamo "Da" in "Amen". Verovati pomeni vzeti nase Božjo sodbo, zau-pati v njegovo obljubo in pripoznati njegovo opravičujočo milost. Če človeška pravičnost (identiteta, samospoštovanje in samozavest) ne bi bila odvisna le od Božje milosti, ampak tudi od človekovih dejanj, človek ne bi mogel biti gotov v zveličanje, saj ne bi nikoli vedel, ali je naredil dovolj. Le če je človeška pravičnost odvisna zgolj od Božje milosti, se lahko dokopljemo do jasne gotovosti o zveličanju, kot je zapisal že apostol Pavel: "Kajti prepričan sem: ne smrt ne življenje ... nas ne bosta mogla ločiti od Božje ljubezni v Jezusu Kristusu, našem Gospodu" (Rim 8,38). Ta osebna gotovost o zveličanju v življenju in smrti je v času reformacije zaznamovala evangeličanske kristjane.

Sola gratia (samo milost): Kdor postane pravičen zgolj po milosti, lahko živi brez strahu. Ni mu treba več skrbeti za dušni blagor. Vse skrbi veljajo njegovemu bližnjemu. Le vera napravi človeka blaženega, vendar vera ni nikoli sama, saj deluje v ljubezni, dokler živi verujoči človek. Kdor je pravičen le po milosti, postane Božji otrok. Z deli in zaslugami nikoli ne postanemo Božji otroci, temveč ostanemo za vselej hlapci. Otroci postanemo z rojstvom; otroci Božji s ponovnim rojstvom iz Božjega Duha. Ta plemenitost božanskega rojstva je pečat Božjih otrok. Opevanje dosežkov in sodba po dobrih in slabih delih sta značilni za hlapce. Načelo "*sola gratia*" v protestantizmu ni bilo nikoli načelo lenobe, temveč vselej izvir neumornega dela. Kdor je osvobojen nuje dobrih del, prekipeva od ljubezni in izvaja vsa dobra dela sam od sebe, iz čiste hvaležnosti.

Solus Christus (samo Kristus): krščanska Cerkev živi svojo resnico in govori z goto-vostjo takrat, ko je njen Gospod Kristus in samo Kristus. Krščanska Cerkev zaživi svojo svobodo, ko je poslušna Kristusovemu evan-geliju. Zato nas evangeličanska veroizpoved postavlja pred zahtevo, da se pravila, obredi in simboli cerkvene tradicije in ljudskega

verovanja uklanjajo Kristusovemu zgledu. Evangeličani zavračamo napačen nauk, po katerem bi morala Cerkev za izvor oznanjevanja kot Božje razodetje poleg Božje Besede pripoznati tudi druga spoznanja, moči, postave in resnice.

Sola scriptura (Samo Sveto pismo): To je v nasprotju s katoliškimi sintezami: Sveto pismo in tradicija, tradicija in sodobni pomen vere. Sveto pismo samo zadostuje in je za vsakogar, ki zna brati, razumljivo pričevanje o Evangeliju Jezusa Kristusa, ki opravičuje grešnike. Iz tega sledi problem cerkvenega učiteljstva. Katoliški nazor je sledeč: avtoriteta veronauka je prek Petra prešla z apostolov na rimskega škofa ali škofovsko skupnost. Zato škofje govorijo z apostolsko avtoriteto v Kristusovem imenu. Evangeličanski nazor pa je sledeč: avtoriteta apostolov ni prešla na nikogar. Apostoli so bili očividci Kristusa, ki je vstal od mrtvih, in sami niso postavili nobenih apostolov, ki naj bi bili njihovi nasledniki. Njihova apostolska avtoriteta je prešla na njihove apostolske spise. Tako danes govorijo v Cerkvi in skozi Cerkev prek spisov Nove zaveze. Kaj nam pomaga formalni prenos apostolskega nasledstva z enega škofa na drugega, če pa ti škofje pri oznanjevanju Evangelija ne sledijo zvesto temu, kar je zapisano v spisih?

Iz teh štirih evangeličanskih načel sledi novo razumevanje Cerkve in krščanskega življenja v svetu.

OGANIZIRANOST SLOVENSKE EVANGELIČANSKE CERKVE

Evangeličanske Cerkve po svetu so samostojne. Zato je vsaka Evangeličanska cerkev organizirana glede na svojo tradicijo nekoliko drugače. Organiziranost slovenske Evangeličanske cerkve:

- Sinoda ali občni zbor Cerkve (delegatski sistem),
- Predsedstvo Cerkve (škof in cerkveni inšpektor),
- Prezbitarij Cerkve (vodstva posameznih cerkvenih občin),

- Zbor duhovnikov (duhovniki in kaplani),
- Gospodarsko-planska komisija (predsednik in člani),
- Nadzorni odbor (predsednik in člani),
- Cerkevno sodišče (predsednik in člani),
- Delo z mladimi,
- Žensko delovanje,
- Diakonična dejavnost.
- Organiziranost in delovanje posameznih cerkvenih teles, organov in ustanov določata Ustava in Statut Cerkve.

CERKVENA OBČINA

K skupni Evangeličanski cerkvi spada vsaka posamezna cerkvena občina. Versko ali cerkevno občino tvorijo njeni člani. Cerkevno občino vodi cerkveni odbor ali prezbitarij. Cerkveni prezbitarij ali odbor se voli na šest let in je odgovoren občnemu zboru cerkvene občine. Občni zbor (Sinodo) sestavljajo vsi odrasli – konfirimirani člani cerkvene občine. Predsedstvo cerkvene občine tvori duhovnik in inšpektor. Naloge duhovnika so oznanjevanje Božje besede, skrb za duhovno življenje vseh vernikov, opravljanje obredov itd. Naloga inšpektorja je skrb za redno delovanje cerkvene občine. Ostali delavci v cerkveni občini so podinšpektor, kantor, blagajnik, zapisnikar, glavni oskrbnik, odborniki, zvonar in drugi sodelavci.

CERKVENI OBREDI

Ena od najbolj vidnih znamenj evangeličanskega krščanstva je Božja služba. Telesno in duševno zdrav človek brez Božje službe ne more živeti krščanskega življenja, ne more biti član svoje cerkvene občine oziroma Cerkve. K Božji službi nas Bog kliče v tretji zapovedi (Posvečuj nedelje in praznike ...).

Pri Božji službi spoznavamo Božje delovanje in velika Božja dela za nas. Pri njej in po njej se nam podarja Božja moč in pomoč za naše krščanstvo ter Božji blagoslov. Božja služba v prvi vrsti ni zaradi Boga, tudi ne zaradi nedelj in praznikov, ampak zaradi nas – zaradi človeka.

Pri Božji službi je Bog med svojim ljudstvom navzoč, se mu daje spoznavati, mu odpušča grehe in ga obdari s svojimi darovi. Pri njej spoznamo in pripoznamo, da je Bog Stvarnik in Gospod nad našim življenjem in svetom, da je njegovo delo odrešenja in posvečenja namenjeno nam. Tukaj spoznamo, da ima Bog z nami določen cilj, to je uresničevanje njegovega – Božjega kraljestva.

Božja služba je najprej služba Boga človeku in šele potem služba človeka Bogu.

K Božjim službam spadajo nedeljske in praznične Božje službe, razni cerkveni obredi, namenske Božje službe in blagoslovitve.

K cerkvenim obredom spadajo: konfirmacija, poroka, pogreb – pa tudi podeljevanje zakramentov Sveti krst in Sveta večerja – čeprav jih po navadi podeljujemo v okviru redne Božje službe.

K namenskim Božjim službam spadajo: jutranje ali večerne pobožnosti (navadno v adventu ali postnem času), otroške, mladinske in razne spominske Božje službe.

K blagoslovitvam spadajo: blagoslovitev cerkve, dvorane, zvonov, orgel, kapel, predmetov za Božjo službo in raznih drugih cerkvenih objektov.

CERKVENO LETO

Cerkev oznanja Božje odrešilno delo na nas, Božjo voljo in njegovo delovanje ob nedeljah in praznikih cerkvenega leta. Na cerkvene praznike se spominjamo večinoma velikih Božjih del, ki jih je Bog storil po Jezusu Kristusu. Ta dela so se godila v preteklosti, toda imajo svojo vrednost in veljavo za nas, za naše sedanje in bodoče življenje.

Na nedelje se nam razen drugih velikih Božjih del oznanja Božja beseda, ki jo je Bog nekoč povedal po prerokih, Jezusu, apostolih in ki velja tudi za nas. Oznanjevanje Božje besede nam pomaga verovati, kajti vera prihaja iz oznanjevanja Evangelija.

Cerkveno leto delimo na dva dela:

- praznični del (polletje Gospoda),
- nepraznični del (polletje Cerkve).

V prazničnem delu cerkvenega leta so razni "cerkveni časi", v njih pa posamezni prazniki.

Adventni čas: s tem časom, v katerem so štiri adventne nedelje, se začenja cerkveno leto.

Božični čas: od četrte adventne nedelje do praznika epifanije ali treh kraljev.

Čas po epifaniji ali treh kraljih: število nedelj je odvisno od datuma velike noči. Postni ali pasijonski čas: v tem času, ki se začenja na pepelnično sredo (dan po pustu), je šest postnih nedelj. Šesta postna nedelja se imenuje cvetna nedelja ali Palmarum.

Velikonočni čas: začenja se s tako imenovanim velikim ali velikonočnim tednom takoj po cvetni nedelji. V velikonočni čas spada tudi praznik Jezusovega vnebohoda.

Binkoštni čas: je najkrajši čas v cerkvenem letu. Zajema le binkoštno nedeljo in binkoštni ponedeljek ter nedeljo Svete Trojice. Ko govorimo o Sveti Trojici, mislimo na Boga, ki se nam je dal spoznati kot "Oče, Sin in Sveti Duh". Verujemo, da je Bog ustvaril svet in nam podaril življenje, zato ga imenujemo Oče. Svojo ljubezen do ljudi je pokazal tako, da je bil v Jezusu Kristusu navzoč v svetu. Zaradi tega verujemo, da je Jezus Kristus Božji Sin. Bog nam pomaga, da lahko verujemo in nam daje moč, da to svojo vero ohranimo in po njej živimo. Božja moč, ki med nami in v nas deluje, je Sveti Duh.

V neprazničnem delu cerkvenega leta obhajamo le zgodovinski praznik, 31. oktober kot praznik reformacije. Nedelje tega cerkvenega časa imenujemo "nedelje po Sveti Trojici".

Liturgične barve: V cerkvenem letu se uporabljajo različne liturgične barve. To pomeni, da je na oltarju in na prižnici ob praznikih in nedeljah prt različne barve. V Evangeličanski cerkvi se uporabljajo sledeče liturgične barve: vijoličasta, bela, zelena, črna in rdeča.

V adventnem in postnem času se uporablja vijoličasta barva, ki nas spominja na ponižnost in pokornost pred Bogom.

Na božič in na veliko noč se uporablja beli liturgični prt. Bela barva je barva veselja, svetlobe, ljubezni, nedolžnosti.

Na nedelje po treh kraljih in na nedelje po Sveti Trojici se uporablja zelena liturgična barva. To je barva upanja.

Na veliki petek je oltarski prt črn, ki izraža žalost in obžalovanje naših grehov.

Na binkošti in na praznik reformacije se uporablja rdeča liturgična barva. To je barva Svetega Duha, ognja, krvi Jezusa in mučnikov. Tudi ob konfirmacijski Božji službi imamo na oltarju rdeči prt.

Evangelikiški duhovniki imajo samo eno liturgično obleko. Pri Božji službi so oblečeni v črn talar, na katerem sta pod vratom pripeti dve beli tablici, ki spominjata na Božje zapovedi oziroma na Božjo besedo. Te tablice se imenujejo "Mojzesove tablice".

NAUK ALI UČENJE EVANGELIČANSKE CERKVE

1. Edino merilo evangeličanske vere in življenja je Sveto pismo.
2. Razni veroizpovedni spisi in cerkveni nauki temeljijo na Svetem pismu in nam ga pomagajo razumeti.
3. Cerkev je skupnost vseh vernih.
4. Duhovniki so od vernikov poklicane in predhodno izšolane osebe – tudi ženske, pooblašene za oznanjevanje Evangelija in delitev zakramentov. Duhovniki smejo biti poročeni.
5. Evangeličanska cerkev podeljuje dva zakramenta: sveti krst in sveto večerjo, ker je Jezus samo ta dva postavil. Sveta večerja se deli pod obema podobama: kruh (hostija) in vino.
6. Verniki Evangeličanske cerkve molijo samo k Bogu. Marije in svetnikov ne častijo.
7. Edini "Gospod" (glava) Cerkve je Jezus Kristus, zato je vsaka Cerkev po posameznih državah samostojna.
8. Pri vodenju Cerkve sodelujejo vsi verniki. Duhovniki in ostali cerkveni delavci imajo pri vodenju Cerkve enake pravice in dolžnosti.

9. Bog človeka "opraviči" zaradi Jezusove ljubezni do njega in zaradi njegove vere ter ne zaradi dobrih del, s katerimi bi si kristjan lahko zaslužil Božjo milost. Dobra dela pa so posledica oziroma sadovi vere.

10. Božja ljubezen nas ne rešuje smrti, upamo pa, da bomo zaradi Božje ljubezni v večnosti deležni novega - večnega življenja (združenja z Bogom).

SVETOVNA LUTERANSKA ZVEZA

Evangelikiške Cerkve po svetu so samostojne. Da pa bi se med seboj spoznale, sodelovale in ena drugi pomagale ter v svetu opravljale tisto poslanstvo, katero Bog od Cerkve želi, so leta 1947 na Švedskem, v mestu Lund, ustanovili Svetovno luteransko zvezo. Ta zveza ima svoj sedež v Ženevi. V Svetovno luteransko zvezo je včlanjenih okrog 55 milijonov evangeličanov iz okrog 100 različnih Cerkva po vsem svetu. Skupno pa na svetu živi okrog 70 milijonov evangeličanov.

EKUMENSKA POSTAVA EVANGELIČANSKEGA VEROVANJA

Ekumenska postava evangeličanskega verovanja se razodeva v odkritju nadnacionalne in nadkonfesionalne katoliškosti "Kristusove cerkve". To spoznanje so si evangeličani priborili v času preganjanja, tj. "pod križem". In to spoznanje vzbuja željo po evharističnem občestvu pri obhajilu. Živeti ekumensko pomeni biti "lačen in žejen" evharističnega občestva vseh kristjanov. Misli in delovati ekumensko pomeni biti "lačen in žejen" Božje pravičnosti za ves svet. Oboje – znotrajcerkvena ekumena in krščanska ekumena navzven – danes sodita skupaj. Da lahko Cerkev vstopi v resnično svetovnozagodovinsko dogajanje človeštva, mora postati popolno ekumensko občestvo.